

300. VÝROČÍ ZALOŽENÍ ŘÁDU VORŠILEK A JEHO OSLAVY V ČECHÁCH

MARIE MACKOVÁ

„Blaze tedy Tobě, Ty lidnatá Praho, že v lůnu Tvém, uprostřed krásných a vězatých chrámů Božích, i tento skvostný stánek s věrnými následovnicemi sv. Angely se skví! Třikrát blaze Tobě, Ty někdejší sídlo svatého vévody Václava, obránce naší rozmilé vlasti: o třikrát, pravím, blaze Tobě, že nyní pod otcovskou vládou našeho nejmilostivějšího císaře a krále Ferdinanda, a pod mateřskou obranou naší nejmilostivější císařovny a královny Marie Anny, jakož i nejmilostivější císařovny a královny matky, drahé paměti Karolíny, tento slavný řád až po dnes kvete.“¹

Necelé tři roky byl Josef Ondřej Lindauer kanovníkem Metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze,² když mu 26. listopadu 1837 připadl úkol pronést české kázání v rámci pražských oslav třistaletého výročí založení řádu svaté Voršily. Nebyl jediným slavnostním kazatelem, pražské voršilky si daly záležet na tom, aby jejich oslavy měly úroveň a zároveň dostály všem církevním nárokům na podobnou festivitu.

Doba rozhodně nebyla jednoduchá ani jednoznačná. Krátce po smrti císaře Františka I., který byl ke konci svého života stále víc ovládán touhou nic neměnit a dožít ve světě, který sám pomáhal vytvořit. A stejně krátké bylo zatím i vládaření jeho nástupce Ferdinanda I., který sice některé věci změnil ihned, ale na změnu principů neměl ani sílu a zatím ani příležitost. Stejně komplikované bylo i postavení katolické církve: josefinismus stále ještě vzdáleně dozníval, ale už neměl svou prvotní sílu a naopak proudy usilující o opětovné obnovení nezávislosti katolické církve na státu se teprve formovaly a dávaly o sobě vědět jenom limitovaně. Vláda tolerovala postupně, tiché rozšiřování biskupských pravomocí nezávislých na světské moci, především v oblasti kněžské disciplíny. Zvlášť mezi mladším kněžstvem se pozvolna šířila idea „svobodné a nezávislé církve“. Za přelomový počín někteří současníci (z obou stran názorového spektra) považovali rok 1833, kdy byla z užívání stažena jedna z učebnic církevního práva zakotvující úzkou vazbu státu a církve. Jedni v této souvislosti mluvili o „vzrůstu ultramontanismu“, druzí o „možnosti projevit pravé katolické smýšlení“:³ Obojí pojmenovávali různými výrazy jednu a tutéž

¹ Lindauer, Josef Ondřej: Kázání na den slavnosti třistaleté památky založení řádu svaté Voršily. Praha 1838, s. 16. Za poskytnutí tohoto a některých dalších tisků souvisejících s řádem svaté Voršily a oslavami z roku 1837 děkuji P. PhDr. J. Zd. Charouzovi, OPracem., ThDr. a knihovně kláštera v Želivu.

² 1784 Plzeň – 1850 České Budějovice, kněžské svěcení 1807, kaplan v Malesicích, Horšicích a Dolní Lukavici, farářem v Letinech a Lukavici, děkanem v Přesticích, arciděkanem v Plzni, 1835 kanovník Metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze, 1845–1850 biskupem v Českých Budějovicích. Podrobněji o něm např. Čáňová, Eliška: Slovník představitelů katolické církevní správy v Čechách v letech 1848–1918. Praha 1995, s. 52 s odkazem na Frind, A.: Die Geschichte der Bischöfe und Erzbischöfe von Prag. Prag 1873, s. 310.

³ Kryštofek, František X.: Dějiny církve katolické ve státech rakousko-uherských s obzvláštním zřetelem k zemím koruny české. Praha 1898, s. 390–391. Podobně též Zlámal, Bohumil: Příručka českých církevních dějin, V., Olomouc 2008, s. 385.

skutečnost. Byl to však pouze pozvolna se projevující počátek procesu, jehož nejvášnivější zastánci měli teprve přijít.⁴ Třicátá léta 19. století byla v habsburské monarchii charakteristická souběžností státu a církve, která poměrně přesně zapadala do tehdy panujícího způsobu správy státu, včetně policejního dozoru tlumícího projevy civilního i církevního původu. Josefinismus v západní části habsburské monarchie dozníval relativně dlouho. Dokonce se vnucuje myšlenka, že jeho pozvolné vyhasínání bylo vlastně vymíráním. Tak, jak z pozemského života postupně odcházeli jeho hlavní zastánci z řad světských i církevních, tak se teprve uvolňoval prostor pro nositele jiných názorů, ať už liberálních nebo naopak odpovídajících katolické obnově třeba v duchu redemptoristů či navracených jezuitů. V tomto kontextu měl v celé habsburské monarchii své místo sice ještě ne příliš početný, ale minimálně pro určitou část společnosti poměrně významný řád sv. Voršíly, zabývající se v této době primárně předěláváním nejenom urozených dívek. Protože šlo o řád školského typu, nebyl postížen předělymi josefinskými restrikcemi, ale musel se vyrovnat s nově se objevujícími školskými zákony, které měly stále častěji charakter všeobecný a týkaly se i soukromých škol provozovaných různými katolickými školskými řády.⁵ Jinak se mu ovšem dostalo od státu jak právního zajištění, tak i hmotné podpory.

Vznik řádu svatě Voršíly patří do všeobecného proudu předtridentského hnutí obnovy, zeměpisně lokalizovaný především aktivitami své zakladatelky Angely Merici do lombardsko-benátského prostoru.⁶ Původně šlo o společenství žen nezakotvených v manželství, které vytvářely oporu samy sobě, ale byly schopné a ochotné ji poskytnout i těm ženám, které se z nějakého důvodu vzdálily z obvyklé společnosti a hledaly cestu zpět. Jednou z povinností členek tohoto společenství v rané fázi existence, kromě pěstování vlastní vědomé zbožnosti, bylo sebevzdělávání. To se po přeměně společenství v pravidelný řeholní řád s řeholí augustiniánského typu rozrostlo na povinnost šířit vzdělání především mezi divčí mládeží. Nová společenství vznikala jako dceřiná z konkrétního již existujícího kláštera tam, kde nalezla dostatečnou hmotnou podporu a alespoň minimální duchovní a právní souhlas. Protože voršílky neměly první řád, nebyly odvozeny od žádného mužského řeholního řádu, a velmi dlouho neměly ani žádnou centrální správu a jedinou nejvyšší představenou, patřil každý z jejich domů do jurisdikce a přímé správy místně příslušného biskupa. Do habsburské monarchie přišly nejprve do Prahy v roce 1655 jako dceřiné společenství z belgického Lutychu a řídily se stejnou variantou řehole platnou pro klášter v francouzském Bordeaux. Za iniciátorku tohoto založení bývá považována Sibilla hraběnka Lamboy a její manžel, který nový konvent alespoň pro začátek ekonomicky zabezpečil. To vše se samozřejmě dalo za souhlasu úřadujícího pražského arcibiskupa kardinála Arnošta Vojtěcha hraběte Harracha. A z Prahy se následně šířily dceřiné kláštery po habsburské monarchii, včetně jejího hlavního města. V roce 1837, kdy si řád sv. Voršíly připomínal třetí stoleté výročí svého založení, existovaly v Čechách jenom dva jeho domy: v Praze a v Kutné Hoře, takže oslavy s tím

⁴ Církevní emancipační snahy jsou ještě pro tuto dobu nejspíš prezentovány na poli kulturně-organizačním, případně literárním, ne ve sféře právní a dokonce i rovina čistě teologická, případně filozofická je naznačována jen opatrně. Zlámal, Bohumil: Příručka českých církevních dějin, VI., Olomouc 2009, s. 11–30. Zlámal, Bohumil: Příručka českých církevních dějin, V., Olomouc 2008, s. 380–402.

⁵ V rámci restrikcí byl zrušen voršílský dům v Praze na Hradčanech, protože byl z minulosti zatížen obrovským dluhem vzniklým jednak předimenzovanou stavební činností jednak vojenskými škodami. Jeho konventuálky se vrátily do mateřského domu ke sv. Voršile na Nové Město pražské a dluhy byly zahrnuty do hospodaření náboženského fondu. Podrobněji o tom Beránek, Karel – Beránková, Věra: Rušení klášterů v Čechách za Josefa II. In: Pražské arcibiskupství 1344–1994. Praha 1994, s. 209–225. Obecněji též Ströbele, Ute: Zwischen Kloster und Welt. Aufhebung südwestdeutscher Frauenklöster unter Kaiser Josef II. Köln 2005. Schneider, Christine: Kloster als Lebensform. Der Wiener Ursulinenkonvent in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts (1740–1790). Wien 2005; Národní archiv (NA), České gubernium, Publ. 1786–95, sign. 145/2.

⁶ O řádu svatě Voršíly v Čechách podrobně Macková, Marie: Voršílky v Čechách do roku 1918. Pardubice 2007. Tam také odkazy na další literaturu k tématu.

spojené byly organizovány hrstkou žen. Ovšem v celé monarchii byla voršilských konventů celá řada a pozvolna začínaly znovu nabírat dech, byť v pozmeněném kontextu. Mezi začátky i členkami řádu se šlechtičny stávaly stále vzácnějšími a prostor se otevíral především dívkám středostavovského původu, ve vnějších školách pak širokému spektru všech, které je měly na dosah. Na druhou stranu právě v této době se upevnila řádová pravidla a vnímání voršilek ze strany jejich církevních nadřízených především jako pokorných, poslušných, v klauzuru uzavřených služebnic Krista. V důsledku čehož, byť celý proces byl na samotném počátku, reálně začínaly ztrácet v konkurenci s tehdy mladými kongregacemi působícími ve stejném oboru: vždyť například právě v roce 1837 přišly do Prahy boromejky.⁷

První století výročí založení voršilského řádu v roce 1635, resp. 1637 jak se v té době ještě předpokládalo, se Prahy, ale ani Čech a dokonce ani habsburské monarchie netýkalo: žádný řádový dům tu ještě neexistoval. První pražský byl založen až roku 1655. Pokud nějaké oslavy proběhly při příležitosti druhého stoletého výročí v roce 1735 či 1737, pak o nich nezůstaly zprávy. Je však možné, že středoevropské domy skutečně slavily v jiném rytmu. Pražský dům byl založen z Lutychu, takže sám sebe – a oprávněně – počítal do široké rodiny francouzské větve voršilek, která za svůj počátek považovala stvrzení vlastní varianty řehole papežem Pavlem V. v roce 1618 pro konvent v Bordeaux. Od neděle 10. do úterý 13. července 1718 se v pražském klášterním kostele svatě Voršily konaly slavnostní bohoslužby na počest takto vnímaného milostivého léta. Kostel byl při té příležitosti patřičně vyzdoben podle dobového vkusu a festivitu připomínal samostatný německý tisk.⁸ Kutnohorský konvent sice v roce 1718 už existoval a měl stejné kořeny, takže se mohl k oslavám připojit, ale protože stál na samotném začátku existence a měl dost vlastních problémů, zůstala jediná připomínka sounáležitosti se slavicím společenstvím v podobě českého překladu pražského německého příležitostného tisku s dodatkem o historii vzniku kutnohorského konventu. O sto let později, v roce 1818, už se oslavy podle těchto parametrů neopakovaly. Uvnitř samotného řádu přestalo být rozlišováno podle jednotlivých historických variant řehole a veškeré oslavy se soustředily na třetí stoleté jubileum v roce 1837. A tento rok zůstal zachován přesto, že v rámci kanonizačního procesu zakladatelky řádu blahoslavené Angely Merici, který byl dokončen v roce 1807, bylo datum založení řádu upřesněno na rok 1535 na rozdíl od předtím uznávaného roku 1537.⁹

Ačkoliv italské voršilky podle dnešního hodnocení neprožívaly v první polovině 19. století své nejlepší období, přesto jejich římský konvent třetí stoleté jubileum svého řádu připravil pečlivě a realizoval za všeobecné podpory svých církevních představených i světských příznivců už 9. dubna 1837. V té době úřadující pražský arcibiskup Andreas Alois hrabě Ankwicz-Starbek¹⁰ ještě ani nepožádal papeže o možnost, aby podobné oslavy moh-

⁷ Macková, Marie: Voršilky v Čechách do roku 1918. Pardubice 2007. Trapl, Miloš: Církevní poměry v letech 1848–1938. In: Pražské arcibiskupství 1344–1994. Praha 1994, s. 252.

⁸ V jubilejní publikaci z roku 1837 je citován jako Kurtzer Unterricht von Ursprung des Geistlichen Ordens-Stand der Closter-Frauen von Heiligen Ursula, Und Ihren sondern Zihl und End. Prag 1718. Das dritte hundertjährige Jubel-Fest von Stiftung des jungfräulichen Ordens der heiligen Ursula: nachträglich gefeyet vom Prager Konvente jenes geistlichen Ordens am 26. 11. 1837. Prag 1838, s. 35.

⁹ Kanonizační breve je publikované v Das dritte hundertjährige Jubel-Fest von Stiftung des jungfräulichen Ordens der heiligen Ursula: nachträglich gefeyet vom Prager Konvente jenes geistlichen Ordens am 26. 11. 1837. Prag 1838, s. 12–20. Kromě toho je jeho verze ověřená vídeňskou nunciaturou uložená mezi archiváliemi kutnohorských voršilek. Státní oblastní archiv (SOA) Praha, Voršilky Kutná Hora (VKH), kart. 51.

¹⁰ 1777, Krakov – 26. 3. 1838, Praha, 1810 ThDr. ve Vídni, v téže roce vysvěcen na kněze, 1813 olomoucký kanovník, 1814–1833 arcibiskup ve Lvově, 1817 primas haličsko-vladiměřský, odtud přišel „na přání monarchy převzít pražské arcibiskupství, které potřebovalo energického muže“. Uvádí se ve Wurzbachově lexikonu. Tím nový arcibiskup nepochybně byl, za služby a pozvednutí disciplíny světského i řádového kněžstva ve Lvově byl Františkem I. dekorován velkokřížem Leopoldova řádu I. stupně. Nevadilo ani, že se veřejně ujal jezuitů vypuzených v roce 1820 z Ruska a poskytl jim zázemí v Haliči. 31. 5. 1833 jmenován pražským arcibiskupem,

ly proběhnout i v pražském voršílském konventu a bylo možné při nich získat plnomocné odpustky podle ustanovení papeže Řehoře XVI. z podzimu 1836.¹¹ Došlo k tomu až v srpnu roku 1837 s tím, že oslavy budou soustředěny do dne 26. listopadu, aby nekolidovaly se svátkem sv. Kateřiny Alexandrijské, který připadá na 25. listopadu. Z pohledu pražských voršílek to bylo přinejmenším na poslední chvíli, pokud ne už přímo pozdě. Nicméně proti minimálně rozvlácnému postupu svého arcibiskupa nezmohl vůbec nic.

V čele pražského voršílského konventu stála ve druhé polovině 30. let 19. století M. Maria Vinzenzia, civilním jménem Zuzana Mayerová z Březnice v Čechách, jako 15. představená od založení domu.¹² Řádové společenství bylo aktuálně poměrně početné. Sestávalo z 26 řeholnic užívajících titulu matka,¹³ pěti s titulem sestra a třech novicек. K nim je třeba připočítat deset laických sester a blíže nespecifikovaný počet civilního personálu, který v každé době zabezpečoval praktickou stránku života celého komplexu. Pro představenou, ale i všechny tyto ženy slavnost rovnající se v jejich mikrosvětě milostivému létu nepochybně významná byla a navzdory nepospíchajícímu pražskému arcibiskupovi se chystaly pečlivě a dlouho, byť s časem bojovaly zřejmě i ony. Představená pražského domu M. Marie Vinzenzia se totiž rozhodla, že do pražských oslav vtáhne i všechny domy z Prahy založené minimálně tím, že pro ně opatří vídeňskou nunciaturou ověřenou kopii kanonizačního protokolu zakladatelky řádu Angely Merici. Už 31. května 1836 odeslala z Prahy prosbu představené římského voršílského konventu M. Marii Camille a St. Anna, aby jí pomohla. Ta žádostí zpoza Alp vyhověla a nejen, že opatřila originální tisk, ale nechala zhotovit i příslušné opisy s požadovanými ověřenými. To všechno odešlo 19. srpna 1836 z Říma do Vídně na nunciaturu. Doba však nebyla příznivá pro plynulé úřadování. Habsburská monarchie, včetně vídeňské nunciatury a samozřejmě pražského gubernia, žila českou korunovací Ferdinanda V. A zdálo se, že úředníci nestíhali kromě této velké akce nic jiného. S omluvou byly kanonizační protokoly dopraveny do Prahy a dále předány z pražského gubernia až na konci roku 1836. Teprve v únoru 1837 je M. Marie Vinzenzia poslala dalším klášterům založeným z Prahy zároveň s otázkou, zda se chtějí k oslavám připojit v navrhovaném termínu 25. a 26. listopadu 1837. Kolik klášterů se skutečně k pražské výzvě připojilo v navrhovaném listopadovém termínu není zřejmé, prokazatelně však minimálně Kutná Hora a Brno.¹⁴ Každopádně však řada dalších zarea- govala alespoň na výzvu, aby o sobě poskytla základní data do jubilejního schematismu.¹⁵

30. 10. 1833 potvrzen papežem Řehořem XVI., 16. 2. 1834 intronizován. Wurzbach, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthum Oesterreich, I. Wien 1856, s. 44. Kettner, Jiří: Dějiny pražské arcidiecéze v datech. Praha 1993, s. 166–167. Der Prager Dom zu St. Veit, Prag – Leitmeritz 1855, s. 96. Kryštůfek, František X.: Dějiny církve katolické, s. 396–397. Schematismus für das Königreich Böhmeim auf das Jahr 1835. Prag 1835, s. 259. Ottův slovník naučný, díl 2, Praha 1889, s. 396. Pražské arcibiskupství 1344–1994. Praha 1994, s. 332–333 (s výhradou ke zde uvedenému datu narození).

¹¹ Podle německého překladu bylo příslušné papežské breve datováno 12. srpnem 1836. V jubilejní publikaci se píše o 18. říjnu 1836. Patrně jde o data zpracování římskými a vídeňskými papežskými úřady. SOA Praha, VKH, kart. 51. Das dritte hundertjährlige Jubel-Fest, s. 38.

¹² Její životní dráha až do roku 1837 byla celkem standardní: narodila se 1786, do řádu vstoupila 1806, sliby složila o tři roky později. Působila jako učitelka, prefekta domu i prefekta studií. V roce 1829 byla poprvé zvolena představenou a následně se tak děl o v tříletých intervalech opakovaně; NA, Voršílky Praha, kn. 37. Das dritte hundertjährlige Jubel-Fest, s. 55.

¹³ Na ten měly nárok ženy, které v řádu po složení slibů žily více než 10 let. Titulu sestra užívaly všechny, které už sliby složily, ale žily v řádu (což se v této době téměř vždy rovnalo životu ve stejném konventu, do kterého byly přijaty) méně než 10 let.

¹⁴ SOA Praha, VKH, kart. 51; Moravský zemský archiv Brno, Voršílky Brno, kart. 5.

¹⁵ Německé překlady některých dopisů jsou uloženy mezi písemnostmi kutnohorských voršílek, mezi pražskými se nic podobného nedochovalo. Jubilejní pražský schematismus má vyložené dobrovolný charakter a neomezuje se na habsburskou monarchii, ani na kláštery založené z Prahy. SOA Praha, VKH, kart. 51, překlady korespondence. Das dritte hundertjährlige Jubel-Fest, s. 55–128.

Pražský konvent sice dostal svolení k oslavám od svého arcibiskupa (podmíněně pa-pežským souhlasem doprovázeným možností využívat vyhlášených plnomocných od-pustků) v podstatě na poslední chvíli, ale podle časového sledu příprav všeho druhu je zřejmé, že představená na všechna potřebná schválení prostě nečekala. A nenechala se odradit ani církevními i světskými úřady paralyzovanými pro ně nezvyklou obrovskou akcí české korunovace v roce 1836. Už tehdy podle vlastního plánu začala osnovat strategii akce, která vyústila do slavnostního týdne na podzim roku 1837. Bylo k tomu zapo-třebí aktivizovat nejenom členky konventu a dívky z vnější i vnitřní školy, ale i příznivce z řad veřejnosti. V samotném pražském voršilském konventu bývalo zvykem, že se pod-zimní svátek svaté Voršily – 21. říjen – oslavoval 40 hodinovou modlitbou. V jubilejním roce 1837 byl už pro tuto příležitost klášterní kostel sv. Voršily slavnostně upraven, mj. i s odkazem na další následující oslavy: již 16. stoletou památku od umučení svaté Vorši-ly, ke kterému podle tehdejšího obecného přesvědčení došlo v Kolíně nad Rýnem 21. říj-ny roku 237. Dokonce i noviny Bohemia následně referovaly a ocenily úsilí představené i „všech příznivců sv. Voršily“ vedoucí nejenom k výzdobě, z níž jsou zmiňovány jak květy, stuhy a svícny, tak i tapety a koberce a podobně, ale i k opravám, které zůstanou „na dal-ších 100 let“.¹⁶

Ačkoliv oslavy neměly vlastně žádnou „světskou“ či zábavnou složku a dalo by se předpokládat, že okruh účastníků bude omezený, jejich propagaci byla v kontextu doby věnována relativně velká pozornost. Po Praze a údajně i jejím „nejbližším okolí“¹⁷ bylo vyvěšeno 150 letáčků s programem oslav v obou zemských jazycích. Kromě toho bylo „v elegantnější úpravě“ rozesláno na úřady sídlící v Praze 1 500 dopisů informujících o jubileu.

Oslavy třetího stoletého jubilea měly v pražském konventu dvě části. Nejprve proběhly v říjnu tradiční 40 hodinové modlitby u příležitosti svátku svaté Voršily a zmiňovaného 16. stoletého výročí její mučednické smrti, obohacené již dokončenou výzdobou klášter-ního kostela, která ovšem směřovala především ke druhé části oslav. Ve dnech 19.–26. lis-topadu 1837 probíhaly oslavy třetího stoletého jubilea založení voršilského řádu Angelou Merici, v té době už téměř 30 let kanonizovanou. Jednalo se o soubor různých bohoslu-žeb, které byly ozdobeny nejenom zvlášť vybranými kazateli, ale i speciálními slavnost-ními celebranty. Ty dodala především, byť ne výhradně, pražská metropolitní kapitula svatovítská a poslední den byl celebrujícím sám pražský arcibiskup.¹⁸ V tomto kontextu asi nebyla na závalu ani poněkud kontroverzní osoba Andrease Aloise Ankwicze hrabě-te Skarbeka z Poslavic, jejíž dobová i následná hodnocení se příkrě rozcházejí, ale jedno-značně kladná nejsou vlastně od nikoho. V době oslav to však byl prelát, který v minulém roce – v dočasně pro tuto jedinou příležitost propůjčeném kardinálském rouchu – koru-

¹⁶ Bohemia 17. 11. 1837, č. 138.

¹⁷ Informuje o tom publikace Das dritte hundertjährige Jubel-Fest, s. 40, ovšem bez bližší specifikace, co je třeba si představit pod pojmem nejbližší okolí. Letáček sám byl opravdu velmi praktickou informací o sledu kázání, typu bohoslužeb a době jejich konání, bez jakýchkoliv grafických ozdob, malého formátu vhodného ke složení třeba do modlitební knihy. SOA Praha, VKH, kart. 51.

¹⁸ Hlavními celebranty byli: 19. 11. ThDr. Václav Vilém Václavíček (1788–1862), tehdejší děkan svatovítské kapituly (základní údaje o něm Čáňová, Eliška: Slovník představitelů katolické církevní správy v Čechách v ře-tech 1848–1918. Praha 1995, s. 83); 20. 11. Johann Büttner (1777–1856), aktuálně kanovník kolegiální kapi-tuly sv. Kosmy a Damiána ve Staré Boleslavi (základní údaje o něm tamtéž, s. 18); 21. 11. ThDr. Mikuláš To-mek (1791–1871), kanovník svatovítské kapituly a děkan u sv. Apolináře (základní údaje o něm Tamtéž, s. 82); 22. 11. PhDr. Josef Paustka, administrátor kostela sv. Jana Nepomuckého na Skalce (základní údaje o něm Das dritte hundertjährige Jubel-Fest, s. 43); 23. 11. Anton Oliva, kazatel u sv. Haštala v Praze; 24. 11. ThC. Josef Anton Werner, custos svatovítské kapituly a skutečný konzistorní rada (základní údaje o něm Das dritte hun-dertjährige Jubel-Fest, s. 46).

noval Ferdinanda V. českým králem.¹⁹ Což je možná jediný klad, který mu přiznávají bez rozdílu všichni, od jeho současníků až do dneška.²⁰ Další jeho opakovaně připomínaná aktivita, založení Dědictví svatojánského, které mělo za úkol šířit české knihy náboženského obsahu,²¹ už tak jednoznačně vnímaná nebyla ani současníky, ani následovníky. Ovšem například kutnohorské voršilky se k ní přidaly velmi ochotně jako konvent. Arcibiskup Ankiewicz uvedl do Prahy řeholnice kongregace sv. Karla Boromejského do nově založeného ústavu pro nevidomé a byl rovněž protektorem Spolku přátel církevní hudby, ale ne žádného jiného jako mnozí preláti z jeho okolí, včetně oblasti charity, která by mu podle obecného vnímání příslušela.²²

Ovšem závěrečné slavnostní nešpory a následující *Te Deum laudamus* v kostele sv. Voršily patřily při těchto slavnostech pražskému světicímu biskupovi ThDr. Františku Vilému Tippmannovi.²³ Ve zpovědnících se pravděpodobně usadil nejenom farář kostela sv. Voršily Adalbert Prochazka, jinak též vyšehradský kanovník a zároveň farář u sv. Vojtěcha na Novém Městě Pražském, a duchovní správce kláštera Ignatz Wras, jinak též spirituál pražského biskupského alumnátu a čestný kanovník staroboleslavský, ale i několikrát další výpomoc. Lze-li věřit jubilejní publikaci, bylo zpovídajících se v rámci týdenní slavnosti několik tisíc. Pro nejširší publikum byla určena speciální sbírka modliteb, litaní a písní ke svatě Voršile a svatě Angele vydaná jak v české tak německé verzi.²⁴ Dobové hodnocení si cení mědirytin obou světic, které byly součástí modlitební knížky. Pro všechny, kdo se vešli v příslušný čas do svatovoršilského kostela, pak byla určena slavnostní kázání pronesená zvlášť vybranými kazateli. Přípravná kázání 19. listopadu pronesl v 10 hodin dopoledne německy PhDr. Josef Paustka, odpoledne v 15 hodin česky František Heřmann, farář z kostela Všech svatých na Hradčanech a u Svatého Ducha. Hlavní kázání 26. listopadu pronesl německy ThC. Johann Alois Renner, arcibiskupský notář a kanovník svatovítské kapituly a česky Josef Ondřej Lindauer, rovněž kanovník svatovítské kapituly.²⁵

V neděli 19. listopadu 1837 si František Heřmann zvolil jako motto svého kázání lehce redukované věty z Listu svatého Pavla Korintským: „*Napomínáme vás, abyste milosti Boží*

¹⁹ Milada Sekyrková jej charakterizuje citátem: „*zarytý Němec polského původu, kolem něhož prostý lid nakupil hodně pověřivých povídalek*“. A dodává, že se v Praze netěšil dobré pověsti. Sekyrková, Milada: 7. 9. 1836, Ferdinand V. Poslední pražská korunovace. Praha 2004, s. 64–65, 88.

²⁰ Jan Herben například jej považuje za Poláka, tedy Slovana na pražském arcibiskupském stolci, „*ale nechoval se k národnosti české jinak, než němečtí předchůdci a nástupci ... k nám Čechům církev nemá důvěry*“. Herben, Jan: Podstata češství, Národní listy 10. 2. 1918, roč. 58, č. 34, s. 1. František Příbýl publikoval v Národních listech z 12. 8. 1927, roč. 67, č. 221, s. 3 pod názvem Zapomenutý vlastenec (vzpomínka na emigranta dr. Martina Příbýla) text, který je ještě daleko ostřejší, ale nebyl to důsledek nálad meziválečného Československa. V souvislostech s arcibiskupem Ankiewiczem šlo o doslovně převzatý text z Lumíra z 1. 3. 1872 (roč. 6–7, č. 9, s. 99): „*Arcibiskup Ankiewicz byl zuřivý odpůrce Čechů; lakomý a na podřízené kněze tvrdý. Ve své lakotě a nevraživosti zadržel duchovy, které ... byly vyměněny od nebožtíka Chlumčanského*.“ Polák Adam Rosciszewsky napsal o stejném muži v roce 1834 Václavu Hankovi: „... *tenhle Polák neposkytne Čechům dobrý obrázek o Polácích*“. Korespondence pana Adama Junosza Rosciszewskiego z Wacławem Hanka 1829–1844. Poznaň 1894, dopis z 1. 1. 1834.

²¹ Království české, Čechy (církevní dějiny), Praha (1898), s. 270.

²² Ottův Slovník naučný, díl 2, Praha 1889, s. 396. Pražské arcibiskupství 1344–1994. Praha 1994, s. 332–333.

²³ V letech 1786–1857, aktuálně kanovníkem svatovítské metropolitní kapituly, pražským světicím biskupem, děkanem kostela sv. Kosmy a Damiana na Staré Boleslavi, členem Spolku pro povznesení řemesel, členem Spolku vlasteneckého muzea etc. Das dritte hundertjährige Jubel-Fest, s. 54. Čáňová, Eliška: Slovník představitelů katolické církevní správy, s. 81.

²⁴ Andachtsübungen zum dreihundertjährigen Jubileumsfeste der Gründung des St. Ursula-Ordens von der heiligen Angela. Prag 1837. Resp. Pobožnost ku stoleté slavnosti založení řádu svatě Voršily od svatě Angely. Praha 1837.

²⁵ Das dritte hundertjährige Jubel-Fest, s. 43–45.

nadarmo nepřijímali. Hle nyní čas příjemný, hle nyní den spasení.²⁶ Text jeho kázání měl především instruktivní charakter. Objasňoval formální i myšlenkovou podobu plnomocných odpustků, které bylo možné získat už příští neděli.²⁷ „*Neboť jsou, bohužel, mnozí tak napuštěni jedem nynějšího z vlažnosti, lhostejnosti, ano i v záhubné nevěře pohříženého století, že ceny této milosti sobě nevšímajíce, příležitosti lehkovážně pohrdají.*“²⁸ Modlitby pro získání odpustků měly být pronášeny především za „rozšíření církve katolické, za vykořenění kacířstva, za svornost křesťanských mocnářů a Boží pokoj.“²⁹ Základní myšlenka kázání se týkala důležitosti časných trestů za hříchy a nutnosti splácet časným a dobrovolným utrpením své dluhy vůči Bohu. K tomu nestačí zpověď a kajicné modlitby, je důvod bát se očistce, protože každým smrtelným hříchem ztrácíme zásluhy vlastních dobrých skutků. Protože nejsme sami k sobě přísnější a nesnášíme pokorně příkoří na nás od Boha poslaná. „*Nechceme-li, aby nás trestal Bůh, trestejme sami sebe.*“³⁰ Kazatel však několikrát důrazně připomněl, že jediné církve disponuje „*poklady Božího slitování.*“ Odpouští církve, v důsledku získaných odpustků od církve je možné v životě pocítit změnu, získat srdce pokojné a „*s nábožnými lidmi žiti a chrámy Boží navštěvovati má býti nadále jediná radost.*“³¹ Milostivé léto (v kázání však nebylo nijak zvlášť zdůrazněno, že nadcházející oslava má charakter milostivého léta) je vždy spojeno s pravým pokáním. A nabádal, aby se o to co nejvíce posluchačů skutečně pokusilo. Jedinou připomínkou slavnosti, ke které to vše směřovalo, a ke které „*velí církev svatá, by její dítky tohoto hlavního města spolu slavili v lásce, v radosti a bez strachu*“³² bylo podotknutí o „*vykřásleném chrámu*“, který byl podle kazatele známkou toho, že v „*našem hlavním městě ještě neustydla víra katolická*“ a největší odměna zdejším voršilkám „*za jejich přičinlivost, nesnáze, výlohy a oběti*“ bude co největší počet kajících se „*obrácených hříšníků*“.³³

Lindauerovo slavnostní kázání z následující neděle 26. listopadu 1837 mělo dvě hlavní osy: zakladatelku voršilského řádu svatou Angelu Merici a Prahu, ve které nejenom stojí a vzkvívá, ale především do široka blahodárně působí školy řádu voršilek a hned potom i jejich klášter. Patronce řádu věnoval kazatel při této příležitosti jen pár povinných vět, ale o zakladatelce rozvedl několik z dnešního pohledu ne zcela do sebe zapadajících sentencí. Na jedné straně to podle něj byla „*zbožná panna, bělorouché lilium panenské čistoty a spanilé nevinnosti*“, která si účtu zasloužila mj. „*přísným a tuhým životem vzdáleným od světa*“. Což bylo nepochybně vnímání dokonalosti svěťce podle měřítek druhé čtvrtiny 19. století. Na druhou stranu kazatel připustil, že byla ve své době považována za živoucí svatou, vyšla z časů pohoršených a „*ústa svá otevřela moudrostí a milostivost byla na jazyku jejím.*“³⁴ Sebe si vědomou a vlastní odpovědnost uprostřed složitého, nevlidného a zkaženého světa vyžadující Angelu Merici se snažil zařadit do kategorií světic obvyklých v jeho době. Šlo to poněkud ztuhla, snad proto, že život téhle svěťce bylo možné docela dobře zdokumentovat, nebyla žádnou mytickou postavou raného křesťanství. Osobitější jsou jednoznačně ty

²⁶ Mezi obě věty patří ještě verš: „*Vždyť je psáno: V čas příhodný jsem tě vyslyšel, v den spásy jsem ti přispěl na pomoc.*“ Podle ekumenického překladu Bible z roku 1985, List sv. Pavla Korintským, VI., 1–3, s. 172–173.

²⁷ Heřmann, František: Přípravní kázání k slavnosti třistaleté památky založení řádu svaté Voršily. Praha 1838.

²⁸ Tamtéž, s. 4.

²⁹ Tamtéž, s. 9.

³⁰ Tamtéž, s. 4, s odvoláním na svatého Augustina.

³¹ Tamtéž, s. 14.

³² Což bylo poměrně odvážné tvrzení s ohledem na byrokratické komplikace všeho druhu, které přípravu oslav jak ze strany světské tak církevní administrativy doprovázely. Je ovšem třeba připustit, že to běžný věřící nemohl tušit, zákulisi před ním bylo důsledně skryto.

³³ Tamtéž, s. 15–16.

³⁴ Lindauer, Josef Ondřej: Kázání na den slavnosti třistaleté památky založení řádu svaté Voršily. Praha 1838, s. 10.

části Lindauerova kázání, které se věnují jak konkrétním voršílským školám v Praze, tak všeobecně fenoménu klášterního vzdělávání dívek. Ideál takové dívky podle něj bylo stvoření „pokorné, mírné, tiché, poslušné, ponížené a ke všemu, cokoliv lidskou přirozenost zušlechťuje a člověka oblažuje, schopné“. Dívky tomu všemu odpovídající by měly být „pěstovány a vychovány, co ozdoby církve svaté a rozmilé vlasti“.³⁵ Dále je neděлил ani podle výsad rodu ani jiného společenského a už vůbec ne ekonomického měřítka. Zmínil i to, že kritické vyčítají řádovým školám, že podporují zahálku a lenivost. Jeho odpověď byla plamenná: „Jděte tedy, jděte vy apoštolové světské moudrosti, zbořte kláštery, vyzdvihněte v nich školy a brzy s úžasem shledáte, kterak drahá ctnost zapadne, spanilá nevinnost vyhyne, ušlechtilá mravnost zdivočí, kterak urputnost a neposlušnost dětí k rodičům z této zdivočlosti se vyřítí; kterak mrzké ženštiny, nepočestné Dalily, vilné Herodianky, hanebné nevěstky a časem nemilosrdné vražedkyně vlastních dětí, jedem své bezbožnosti povětří naplní a pokazí, a ukrutnice lidského pokolení zvlášť svého pohlaví se stanou!“³⁶ Závěr však kazatelé umožnil rozklenout nad vším duhu míru v podobě zřejmě milovaného města Prahy a popřát zdejším voršílkám ještě dalších tři sta let úspěšné existence.³⁷

Na rozdíl od Františka Heřmanna postavil Josef Lindauer voršílské oslavy do prvního plánu svého kázání, což mu umožnilo vyjádřit řadu názorů nejenom na ženu v kontextu katolické církve, ale obecně na ženu a dívku ve světě první poloviny 19. století. A udělal to s plným vědomím bez ohledu na dopad, jaký jeho slova budou mít. Řeč to byla plamenná a mír a pokoj v ní rozhodně nebyl. Na rozdíl od srovnatelné a v čase jenom málo vzdálené slavnosti, která se uskutečnila v Kutné Hoře v roce 1843. Tam dostaly voršílky souhlas (doprovázený i udělením odpustků příslušných stoletému jubileu) slavit první století uvedení členek řádu do vlastního nového konventu v roce 1743, což nebylo datum vzniku kutnohorského domu jako takového, tedy datum vázané na společenství lidí, ale oslava související se stavbou. Výroční kazatel³⁸ této slavnosti vycházel z citátů z evangelia svatého Lukáše: „*Stalo se spasení domu tomuto.*“³⁹ Jako dům však vnímal nikoliv stavbu, od které se jubileum odvíjelo, ale především společenství žen, které tvořily zdejší konvent, protože ony byly tak podobné „vyvoleným z domu Zacheova“, hledaly a nepochybně našly království Boží, byť v to lze pouze věřit a nelze nahlédnout „do oné veliké knihy Boží“.⁴⁰ Na rozdíl od pražských kazatelů před posluchači a čtenáři nemodeluje apokalypsu, ale nabádá: zdejší společenství žije už sto let navzdory pozemským protivenstvím, od okolního města odděleno tělem, ne však křesťanským duchem a láskou, tak jako kdysi chrám jeruzalémský. „*Božím dílem jsou i ústavy a školy, v nichž je člověk vzděláván v řádného člověka, pravého křesťana, užitečného občana, skutečného nebeštana*“, a proto se nikdo

³⁵ Tamtéž, s. 13.

³⁶ Tamtéž, s. 15.

³⁷ Na tomto místě by se měla nalézat i reflexe obou dalších výročních kázáních, která rovněž vyšla tiskem. Renner, Alois Johann: Predigt vorgetragen bei Gelegenheit der 300 jährigen Jubelfeier des jungfräulichen Ursulinen-Ordens am 26. 11. 1837. Prag 1837. Paustka, Joseph Cal.: Ablaß-Predigt als Vorbereitung zu dem auf den 28. Sonntag nach Pfingsten zur Abhaltung bestimmten 300 jährigen Jubiläumssfeste der Gründung des Ursulinerinnen-Ordens durch der heilige Angela Merici, gehalten am 19. November 1837. Prag 1837. Žádný z tisků se nepodařilo objevit ani v některé ze soukromých knihoven v autorčině dosahu, ani v knihovnách muzejních či archívních. A v Národní knihovně v Praze byly oba tisky v době vzniku staté nedostupné ke studiu z důvodu celkového uzavření všech fondů uložených v hostivařském depozitáři a toto omezení s nespecifikovaným datem ukončení se týkalo i elektronické verze obou prací.

³⁸ Slavnostní kázání proběhlo 17. září 1843 a kazatelem byl Jan N. Dvořák. Tiskem bylo vydáno o rok později. Dvořák, Jan N.: Kázání na den první stoleté památky slavného uvedení Velebných Panen řádu svaté Voršíly do kláštera kutnohorského držené dne 17. září 1843. Praha 1844.

³⁹ Ježíšova odpověď na Zacheův příchod, že dá polovinu svého jmění chudým a pokud někoho ošidil, pak mu to nahradí čtyřnásobně. Lukáš 19, 9.

⁴⁰ Dvořák, J. N.: Kázání, s. 13.

„neprohřeši ani proti své světské vzdělanosti, ani proti svému zemskému jakémukoliv stavu a povolání, když míst od Boha zvláště posvěcených srdečně a vroucně sobě vážití bude“.⁴¹ Duchem celého kázání byla jedna společná myšlenka: ať se děje cokoli, vždycky lze najít známky božího požehnání, jenom je třeba se na věci dívat z té správné stránky. Ačkoliv kutnohorský konvent se už v této době – na rozdíl od pražského – dost jednoznačně deklaroval jako národnostně český, vlastenecká nota ve slavnostním kázání chyběla. Možná proto, že se v místě a kontextu doby nebylo proti komu vymezovat. Pražský voršilský konvent se ještě dlouho po oslavách z roku 1837 velmi pečlivě prezentoval jako dvoujazyčný a tlakům výrazné nacionální identifikace podleh až na samém sklonku 19. století.

Materiální stránku oslav už dnes nelze spolehlivě rekonstruovat, náklady nad obvyklé zvyky však představovala zcela jistě.⁴² Nesl je pražský voršilský konvent, byť náznaky o existenci „*příznivců svaté Voršily*“ je snad možné chápat i jako eventuelní sponzory, ale přímý důkaz není. Již zmiňovaná česká korunovace Ferdinanda V. voršilkám jejich oslavy zkomplikovala, ale žádné výhody ve svém důsledku nepřinesla. Korunovační dar císařovny Marie Anny, jinak dámy osobně velmi zbožné, který směřoval do církevní sféry, voršilky minul. Byl rozdělen mezi pražské kláštery milosrdných bratří a alžbětinek, jejichž dům ostatně Marie Anna jako jediný navštívila už během korunovačních slavností.⁴³ Odtud tedy příspěvek na slavnosti pražským voršilkám nepřišel. Ostatně i o tom, co bylo konkrétně třeba zaplatit, se lze pouze dohadovat. Především bylo potřeba uhradit výdaje, které měla římská představená M. Marie Camilla za pořizování autentiky a dalších vyžádaných opisů kanonizačního breve.⁴⁴ V Praze bylo třeba zaplatit za všechny slavnostní bohoslužby celebrantům i kazatelům, od žádného z duchovních to nebyla služba zdarma. Ačkoliv se nikde zvlášť nezmiňuje hudba při bohoslužbách a voršilky s ní v běžném životě konventu zacházely poměrně úsporně, považovaly ji za odpovídající doplněk slavnostních okamžiků a při takových oslavách zřejmě nechyběla. Část nepochybně zvládly samy, případně za pomoci některých svých žákyn, ale pro slavnostní mše asi potřebovaly pomoc – možná i dost početnou – dalších hudebníků. Naopak výroba zmiňovaných ozdob typu drapérií, čalounění, květín a podobně se mohla rovnat pouze nákladům na základní materiál, protože bylo tak trochu věci cti ukázat při této příležitosti um a dovednost členek domu. Ve druhém plánu to mohlo posloužit i jako dobrá propagace veřejné i soukromé školy, kterou voršilky vedly. Ačkoliv v oficiálním programu nikde není ani slovo o čemkoliv jiném než bohoslužbách nejrůznějšího typu, přesto lze tušit nějaký druh pohoštění v klášteře. Když představená pořádala slavnostní večeri první den roku 1836 nejenom pro vlastní konventuálky,⁴⁵ tak lze něco podobného předpokládat i během jubilejních oslav. Samozřejmě pro úzce specifikovanou skupinu osob. Jak už podotknuto, s těmito oslavami nebyly spojeny žádné kratochvilné atrakce, dokonce se zdá, že ani žádné veřejné vystoupení žaček školy, divadlo, hudební akademie či jakýkoliv podobný podnik. Přesto slavnost neměla komorní ráz zaměřený dovnitř řeholního společenství. Naopak: slova kazatelů byla orientována na vyzvednutí obecných církev-

⁴¹ Tamtéž, s. 11.

⁴² M. Marie Magdalena, představená voršilského konventu z Brescie uvádí, že dvoudenní slavnosti z roku 1837 je stály 250 zlatých, zatímco třídní oslavy kanonizace Angely Merici v roce 1808 znamenaly pro klášter náklady celých 600 zlatých. V souvislosti s touto sumou je ovšem zmiňován i nový reliquiář na Angeliny ostatky uložené v městském kostele sv. Afry, i když není zřejmé, zda ho konvent platil celý. Reálnější se zdá, že se jenom částečně podílel na nákladech. SOA Praha, VKH, kart. 51, německý překlad dopisu z 12. 7. 1837.

⁴³ Sekyřková, Milada: 7. 9. 1836, Ferdinand V., Poslední pražská korunovace. Praha 2004, s. 140.

⁴⁴ M. Marie Camilla za peníze děkuje, ale konkrétní sumu nezmiňuje. Jenom podotýká, že vše, co zůstalo po uhrazení nákladů, věnovala na almužny, protože v Římě aktuálně panuje velká bída. SOA Praha, VKH, kart. 51, německý překlad dopisu z 13. 5. 1837.

⁴⁵ NA, Voršilky Praha, kn. 42, poznámky pro roční zápis do kroniky. Ani podklady ani roční zápis pro rok 1837 z tohoto konventu však neexistuje.

ních zájmů, cílila na posluchače mimo řeholní svět a následným knižním vydáním si činila nárok tento okruh ještě zvětšit. Že byl při slavnostních bohoslužbách zaplněný kostel svatě Voršily asi nelze zpochybňovat. Jaký byl další veřejný ohlas už je ale poněkud diskutabilní. Kromě již citované Bohemie se další noviny nevyjádřily: ani souhlasně ani odmítavě. Nikdo z oslovených státních úředníků představené například nepoděkoval za pozvání. Slavnost nebyla spojena se žádnou akcí většího kulturního dopadu, která by oslovila další skupinu lidí, či alespoň působila jinak než bohoslužby a plnomocné odpustky. Takovou akcí, která by nějakým způsobem mohla uváznout alespoň na čas v kolektivní paměti širšího okolí konventu.⁴⁶ Z tohoto pohledu se akce jeví poněkud marnou, narážející na lhotejnost či nezainteresovanost. Pro komunitu samotnou to však takhle zcela jistě nebylo. Ačkoliv cíleně a průběžně pěstovala zvláštní druh vlastního sebe vědomí, přesto jí jistě podobné jednorázové uvědomění si své tradice, kontinuity a základů přišlo vhod.

Rozkolísané datum oslav i zdoluhavé vyřizování žádosti u papežské kurie odhalují jeden z problémů vnímání voršilek v 19. století, ale patrně nejen jich. Kanovník Secundianus Bruschi z vídeňské nunciatury měl potřebu rozsáhle a komplikovaně vysvětlovat, proč se zdrželo konečné vyřízení žádosti o povolení oslav 300. výročí založení řádu jako milostivého léta pro jejich účastníky:⁴⁷ v žádostech byly zaměněny výrazy „klášter“ a „řád“, což v případě voršilek nelze, protože řád původně nebyl založen, aby vedl klášterní život, tedy jako klášter ctihodných panen. Datum 18. března stanovené pro oslavy výročí tedy vychází z výročí dne, kdy byla Angela Merici zvolena představenou a začala být ctěna závazná řehole. Napříště je bezpodmínečně potřeba sjednotit den, který bude považován za začátek a v tomto je třeba nalézt shodu s Římem, kde byly podrobnosti z Angelina života prozkoumány při kanonizačním procesu. Kuriální úředník navíc vyjádřil nepokrytou pochybnost o znalostech těchto podrobností místně příslušnými a tedy právně odpovědnými arcibiskupy a biskupy těch diecézí, ve kterých voršilské kláštery existují. Což není jenom neskrývané zpochybnění kvalifikace pražského arcibiskupa Ankwicze a královéhradeckého biskupa Karla B. Hanla, ale i projev značné bezradnosti kuriálních úředníků dané doby. Nebylo pro ně zřejmě jednoduché se vypořádat s tak odlišným přístupem k životu zbožného společenství, jaký představovalo rozdílné vnímání poloviny 16. a první poloviny 19. století.

Další velká slavnost potkala voršilky v roce 1907, kdy si připomínaly sté výročí od kanonizace zakladatelky řádu sv. Angely Merici. Situace však byla dost odlišná jak v přístupu ke slavnosti samotné, tak v postavení řádu v habsburské monarchii i jeho vnitřní struktuře. Ačkoliv pravidla klauzury nebyla prolomena, dotyk vnějšího světa byl nesrovnatelně výraznější v pozitivním i negativním smyslu slova. A přes jednotící působení řehole byly jiné i ženy, které jednotlivé konventy v českých zemích tvořily.

300. Gründungstat des Ursulinenordens und Feierlichkeiten in Böhmen

In der unruhigen Zeit kurz nach dem Tod des Kaisers Franz I. fanden in Prag die Feierlichkeiten anlässlich des 300. Gründungstags des Ordens der heiligen Ursula statt. Seine Mitglieder kamen in der Habsburger Monarchie zunächst 1655 in Prag an, und zwar als eine Tochtergemeinschaft von Lüttich in Belgien und hielten sich an die Ordensregeln, die im Kloster im französischen Bordeaux galten. Im Jahr 1837, als der Orden sein Jubiläum feierte, gab es in Böhmen nur zwei Niederlassungen, in Prag und in Kutná Hora/Kuttenberg. Die

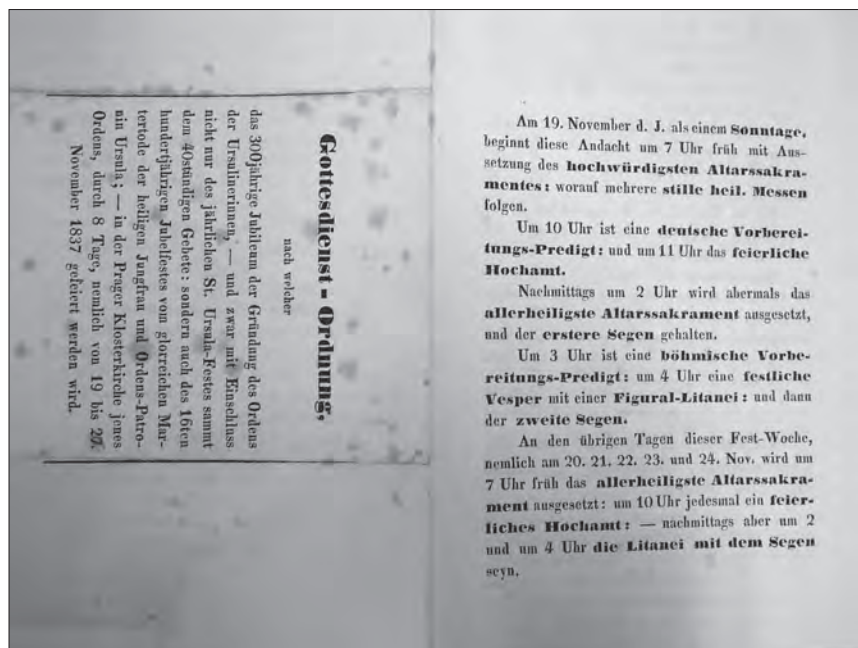
⁴⁶ Což je možná také důvod, proč nic nezanechalo výraznější stopu v některém z informačních zdrojů mimo církevní prostředí.

⁴⁷ SOA Praha, VKH, kart. 51, německý překlad dopisu z 19. 6. 1837.

Feierlichkeiten wurden daher nur von einer Handvoll Frauen organisiert. Sie hatten einen kirchlichen Charakter und wurden von keiner weltlichen Unterhaltung begleitet. Die Mutter Oberin der Prager Niederlassung M. Marie Vinzenzia besorgte für alle Klöster, die von Prag aus gegründet wurden, eine von der Nuntiatur in Wien beglaubigte Kopie des Kanonisierungsprotokolls der Ordensgründerin Angela Merici. Die Feierlichkeiten im Prager Konvent bestanden aus zwei Teilen: Zunächst fanden die traditionellen vierzigstündigen Gebete anlässlich des Namenstags der heiligen Ursula und des 1600jährigen Jubiläums ihres Märtyrertods im Oktober statt. Vom 19. bis 26. November 1837 wurde die Gründung des Ursulinenordens gefeiert. Es handelte sich um eine Serie von Gottesdiensten, unter Teilnahme von hervorragenden Predigern und feierlichen Zelebranten, einschließlich des Prager Erzbischofs Andreas Alois Ankwicz Graf von Skarbek-Poslawice. Die Texte aller feierlichen Predigten erschienen anschließend in Druck. Die Feier hinterließ im Allgemeinen nicht viele Spuren im Kollektivgedächtnis der Einwohner Prags. Für die Kommunität der Ursulinen bedeutete sie aber zweifelsohne eine erwünschte Gelegenheit, sich ihrer Tradition, Kontinuität und ihrer Grundlagen bewusst zu werden.

300th anniversary of the Ursuline Order and its celebration in Bohemia

The author recounts the course of the 300th anniversary of the Ursuline Order in Bohemia, which took place in 1837.

Program pražských oslav 300. výročí založení řádu voršilek, SOA Praha, fond Voršilky Kutná Hora, kart. 51.

Svatá Voršila, drobná devoční grafika, poč. 20. století, SOA Praha, fond Voršilky Kutná Hora, kart. 51.